

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ja sen sopimusyhteistyökumppanit

Rahapelihaittojen seuranta, tutkimus sekä ehkäisyn ja hoidon kehittäminen

**Arpajaislain § 52 mukainen toiminta vuonna 2018
-koontiraportti**

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

Sisällysluettelo

Taustaksi	3
THL: Rahapelitiimi, Päihteet ja riippuvuudet –yksikkö, Kansanterveysratkaisut-osasto.....	4
Alkoholitutkimussäätiö	9
Helsingin yliopisto: CEACG: Riippuvuuksien, yhteiskunnallisen sääntelyn ja hallinnan tutkimuskeskus.....	10
Peliklinikka/ Pääkaupunkiseudun sosiaali-alan osaamiskeskus Socca	13

Liite 1: Julkaisut 2018

Liite 2: Arpajaislain § 52 nojalla rahoitettu toiminta 2016–2019

Taustaksi

Suomalaisen rahapelijärjestelmän tavoite on ehkäistä ja vähentää rahapelihaittoja. Arpajaislain § 52 mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriö (STM) vastaa haittojen seurannasta ja tutkimuksesta sekä ehkäisyn ja hoidon kehittämisestä. Tästä tehtävästä aiheutuvat kustannukset STM perii Veikkaus Oy:ltä.

STM on osoittanut arpajaislain mukaisen tehtävänsä toimeenpanon ja koordinoinnin pääosin Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle (THL). Toimintaa ohjaa STM:n ja THL:n välinen puitesopimus (nykyinen sopimuskausi 2016–2019). Kokonaisuus muodostuu toisiinsa kytkeytyvistä tutkimuksesta, kehittämistyöstä ja viestinnästä ja sen vuotuinen rahoitus on 2 140 000 euroa. THL toteuttaa tehtävää yhteistyössä useiden toimijoiden kanssa sekä sopimussyhteistyönä että lukuisin muin tavoin. Toiminta on kuvattu liitteessä 2.

Nykyisen puitesopimuksen¹ THL:n sopimuskumppanit ovat tutkimusyhteistyön osalta Helsingin yliopiston CEACG -tutkimuskeskus (Riippuvuuksien, yhteiskunnallisen sääntelyn ja hallinnan tutkimuskeskus) sekä Alkoholitutkimussäätiö (tutkimusapurahat). Kehittämistyössä yhteistyösopimus Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCAn kanssa koskee Peliklinikka -toimintaa.

Tähän raporttiin on koottu tiivis kuvaus vuoden 2018 toiminnasta. Kukin sopimuskumppani on tuottanut omat osionsa. Tekstin lomassa olevista linkeistä saa lisätietoa työstä ja tuloksista. Raportin liitteeseen 1 on koottu § 52 rahoituksella tuotetut julkaisut kuluneelta vuodelta.

Helsingissä 17.1.2019

Saini Mustalampi

Johtava asiantuntija, STM-THL puitesopimuksen vastuuhenkilö

Päihteet ja riippuvuudet -yksikkö, Kansanterveysratkaisut -osasto, THL

¹ Rahapelihaittojen ehkäisyn ja hoidon kehittäminen sekä tutkimus. Puitesopimus STM/4743/2015. THL/142/6.00.00/2016.

THL: Rahapelitiimi, Päihteet ja riippuvuudet –yksikkö, Kansanterveysratkaisut-osasto

Rahapelialan ja rahapelipolitiikan toimintaympäristössä on meneillään suuri murros, joka heijastuu väistämättä myös THL:n toimintaan. Pitkäjänteisen tutkimus- ja kehittämistyön rinnalla on vastattava yhtäältä ajankohtaisiin tietotarpeisiin ja toisaalta tulevaa ennakoivasti. Vuosi 2018 oli THL:n ja STM:n 12. sopimusvuosi, jota leimasi muun muassa arpajaislain uudistukseen liittyneet moninaiset asiantuntijatehtävät.

THL:ssä rahapelihaittoihin liittyvä työ tehdään STM:n toimeksiannosta ja rahoituksella (ArpL) sopimuskausittain. STM on käynnistänyt Arpajaislain § 52 kokonaisuutta koskien strategisten linjausten valmistelun seuraavaksi nelivuotiskaudeksi. THL on osa tätä kokonaisuutta. Syyskaudella 2018 THL:ssä on yhteistyössä STM:n kanssa valmisteltu alkuvuodesta 2019 linjaustyön pohjaksi tehtäviä sidosryhmäkuulemisia. Linjausten taustalla hyödynnetään THL:n STM:lle asiantuntijaryhmissä laatimia dokumentteja: selvitystä sääntelyyn perustuvista rahapelihaittojen ehkäisytöistä ja suunnitelmaa ehkäisevän ja korjaavan työn järjestämiseksi².

Raportointivuonna toteutettiin STM:n toimeksi antaman Rahapelikyselyn kakkosvaiheen tiedonkeruu. Tulosraportit näistä julkaistaan maaliskuussa 2019. THL on ainoa taho Suomessa, joka tällä hetkellä tekee rahapelaamisen ja -haittojen väestötasoisista tilanneseurantaa säännöllisesti toistuvaistutkimuksin. Näin saadaan luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa ilmiöiden kehittymisestä. Seuraava väestötutkimus toteutuu syksyllä 2019 ja sen suunnittelu- ja valmistelutyö on käynnissä. THL pitää tärkeänä tiedonkeruussa, raportoinnissa ja aineistojen jatkoanalyysissä noudatettavaa hyvän tieteellisen käytännön mukaista tutkimustapaa, joka takaa paitsi luotettavan ja laadukkaan tutkimuksen, myös sen riippumattomuuden.

Rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen erityishaasteet ovat tarkasteltavan vuoden aikana olleet pitkälti järjestelmiin liittyviä. Rahapelijärjestelmän muutoksen myötä vahva peliyhtiö ja sen yksi sähköinen pelitili on mahdollistanut paitsi pelinhallintavälineiden tarjoamisen, ennen muuta erittäin voimakkaan markkinoinnin ja kansalaisten pelaamisen kanavoinnin. Kanavointia tapahtuu kahdessa tarkoituksessa: 1) kansalaisten ohjaaminen pelaamaan kotimaisen yhtiön pelejä (vs uhkana laittomien toimijoiden pelien pelaaminen ja rahan valuminen maasta ulos) ja 2) pelaamisen kanavointi pelituotteesta toiseen. Tilanteen riippumattonta seurantaa ja arviointia ei ole, vaikka valtion ohjausrooli on aiempaa vahvempi. Tästäkin syystä THL:n sopimustehtävien täyttämässä olisi ensiarvoisen tärkeää, että Veikkauksen peli- ja pelaajadataa saataisiin pikaisesti objektiivisen tutkimuksen käyttöön, tämä ei ole edennyt raportointivuonna.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän suurimmat haasteet liittyvät yleisen sotemurroksen lisäksi rahapeliongelman näkymättömyyteen. Tietoa palveluissa asioinnista kertyy huonosti, koska asiaa ei ole riittävästi huomioitu tietojärjestelmissä. Vuonna 2018 rahapelaaminen on saatu integroitua osaksi joitakin sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmiä. Palveluja ei myöskään käytetä suhteessa havaittuun tarpeeseen. Tunnistamista

² Selin, Jani; Simonen, Jenni; Alho, Hannu; Castrén, Sari; Järvinen-Tassopoulos, Johanna; Karlsson, Thomas; Nikkinen, Janne; Salonen, Anne; Warpenius, Katariina (2017-11-08): Sääntelyyn perustuvat rahapelihaittojen ehkäisytöimet ja niiden soveltuvuus Suomen rahapelijärjestelmään. STM:n raportteja ja muistioita 2017:43

Suunnitelma rahapelihaittojen ehkäisyn ja korjaavan työn järjestämiseksi Suomessa. STM:n raportteja ja muistioita 2017:42.

ja puheeksiottoa on tarpeen vahvistaa liialliseen rahapelaamiseen tukea ja apua tarvitsevien saamiseksi palveluiden piiriin. Rahapelihaittojen parissa työskentelevien valmiuksia ja osaamista on vahvistettu sekä uusia menetelmiä ja työvälineitä on kehitetty sosiaali- ja terveydenhuollon käyttöön.

Rahapelijärjestelmää ja politiikkaa koskeva tutkimustoiminta kohdistui hajasijoitukseen, EU:n rooliin ja internetin rahapelitarjontaan (sopimustehtävät 2, 3, 8, 9)

Vuoden 2018 aikana julkaistiin artikkeli, jossa havaittiin, että rahapeliautomaattitiheys on Suomessa korkein sosioekonomisesti heikommilla alueilla. Aiheeseen liittyvä toinen tutkimusartikkeli on käsikirjoitusvaiheessa.

Suomen rahapelipolitiikasta suhteessa EU-oikeuteen julkaistiin artikkeli, jossa todetaan muun muassa, että Suomi on pyrkinyt EU-jäsenyytensä aikana hillitsemään EU:n vaikutuksia omaan rahapelipolitiikkaansa. Näistä keskeinen on ollut kansallisen lainsäädännön muokkaaminen EU-lainsäädännön kanssa yhteensopivaksi vain siinä määrin kuin on välttämätöntä. Yhden rahapeliyhtiön malliin siirtymistä ei nähty seurauksena EU:n toimille. Aiheeseen liittyvä toinen tutkimusartikkeli on arviointiprosessissa.

Loppuvuonna 2018 julkaistiin artikkeli, jossa verrattiin Suomen ja Alankomaiden sääntelytapoja suhteessa EU-lainsäädännön asettamiin paineisiin, laittomaan rahapelaamiseen ja rahapelaamisen haitallisiin vaikutuksiin. Kummankin maan tavoite on sama, pelaajien suojelu liialliselta rahapelaamiselta vähentäen laittomien rahapelitoimijoiden toimintaa kansallisilla rahapelimarkkinoilla.

Edellä kuvattujen lisäksi raportointivuonna julkaistiin myös katsaus yhteisen hyvän määritelmiin, historiallisiin muotoihin ja nykypäivän ymmärrykseen eurooppalaisissa hyvinvointivaltioissa. Lisäksi valmisteltiin käsikirjoituksia, joissa tarkastellaan esimerkiksi rahapeliyhteisöjen yhdistymisprosessin eri vaiheita sekä kysymystä siitä, miksi rahapeliongelma on tutkimuksessa ja politiikassa nähty pitkään ennen kaikkea yksilön ongelmana.

Uutena ajankohtaisena tutkimuksellisenä avauksena käynnistettiin rahapelitoiminnan omistaja- ja ohjauspolitiikkaa tarkasteleva tutkimus. Aineiston keruu käynnistyi loppuvuonna 2018 (laadullinen haastattelututkimus). Hanke jatkuu vuonna 2019.

Rahapelihaittojen tilanneseuranta ja tutkimusta eri väestöryhmissä (sopimustehtävät 1, 4, 8, 9)

Vuonna 2018 toteutettiin Rahapelikyselyn toinen vaihe (samat alueet kuin 2016 kyselyssä: Uusimaa, Pirkanmaa, Kymenlaakso sekä rinnakkaisaineisto Peliklinikan asiakkailta). Kakkosvaiheen raportointi on aikataulutettu siten, että sekä väestöaineiston että Peliklinikan aineiston raportit julkaistaan maaliskuussa 2019.

Rahapelikyselyn ensimmäisen vaiheen tuloksista julkaistiin englanninkielinen yhteenvetoartikkeli. Päätulokset tässä kertauksena: väestöaineistossa tyypillisin pelaamistiheys oli viikoittain, Peliklinikan aineistossa päivittäin. Miesten pelaamistiheys oli naisia suurempi väestöaineistossa. Tavallisimmin pelattiin kioskeissa, ruokakaupoissa ja kotona. Taloudelliset ja tunne-elämän haitat olivat tyypillisimpiä. Peliklinikan asiakkaat kokivat runsaasti erityyppisiä haittoja. He kokivat rahapelien mainonnan häiritseväksi ja rahapelaamista lisääväksi. Aineistosta tehtiin myös jatkoanalyysyjä ja valmisteltiin useita käsikirjoituksia, joissa tarkastelun kohteena ovat esimerkiksi rahapelihaitat, rahapelaamisen motivaatiotekijät sekä peliyhtiön tarjoamien vastuullisuus-työkalujen käyttö.

Suomalaisten rahapelaaminen -väestökyselyaineistoista julkaistiin useita jatkoanalyysiartikkeleita. Vuonna 2018 julkaistiin mm. artikkeli, jossa tarkasteltiin rahapelikulutusta suhteessa pelityyppeihin ja todettiin, että pelaaminen usein ja monia eri pelityyppejä yhdistäen on yhteydessä korkeampaan rahapelikulutukseen. Miessukupuoli ja alhainen koulutustaso oli yhteydessä suurempaan kulutukseen, nuori ikä korkeaan kulutukseen suhteessa tuloihin. Viikoittainen hevospelien pelaaminen ja monopolin ulkopuolisten pelien pelaaminen oli yhteydessä suurempaan kulutukseen, mutta nämä ryhmät pelasivat tyypillisesti monia eri pelityyppejä.

Lisäksi julkaistiin artikkeli, jossa tarkasteltiin suomalaisten rahapelaamisessa ja rahapelihaitoissa tapahtunutta muutosta aikavälillä 2007–2015. Rahapelaaminen, erityisesti naisten rahapelaaminen, lisääntyi vuodesta 2007 vuoteen 2015. Lottopelit, arpapelit ja raha-automaattipelit olivat suosituimpia pelityyppejä sekä naisilla että miehillä. Raha-automaattipelien pelaaminen kuitenkin väheni. Toisaalta internetissä pelaaminen lisääntyi. Vähintään riskitasolla pelaavien naisten osuus kasvoi vuodesta 2011 vuoteen 2015. Vastaavasti riskitasolla pelaavien miesten osuus pieneni vuodesta 2007 vuoteen 2011.

Näiden nostojen lisäksi raportointivuonna julkaistiin artikkeleita muistakin teemoista, jotka käyvät ilmi liitteenä toimitetusta 2018 julkaisuluettelosta.

Suomalaisten rahapelaaminen -väestötutkimuksen seuraava aineistonkeruu toteutuu syksyllä 2019. Rahoituksen varmistuttua keväällä 2018 käynnistettiin tutkimuksen suunnittelu- ja valmisteluvaihe. Tutkimukselle nimettiin ohjausryhmä ja Tilastokeskuksen kanssa tehtiin sopimus tutkimuspalvelujen hankinnasta.

Arviointiprosessissa sekä valmistelu- ja käsikirjoitusvaiheessa on useita artikkeleita, joissa on hyödynnetty myös muita tutkimusaineistoja. Esimerkkinä mainittakoon vankitutkimuksen aineisto, Nuorten terveystapatutkimus sekä ESPAD-koululaistutkimus.

Rahapeliriippuvuuden lääkehoitotutkimuksen aineistonkeruu loppusuoralla (sopimustehtävät 6, 8)

Heti alkuvuodesta 2018 käynnistyi tutkittavien rekrytointi (n=126) kansainvälisestikin ainutlaatuiseen kliiniseen hoitotutkimukseen, jossa tutkitaan naloksonisumutteen vaikutuksia rahapeliriippuvuuden hoidon tukena. Vuoden aikana päästiin lähes tavoitteeseen aineiston keruussa ja tutkimukseen saatiin rekrytoitua n. 100 tutkittavaa 126:sta. Rekrytointi jatkuu maaliskuulle 2019. Tutkimusryhmälle kertyi tutkittavien käyntejä 2018 aikana yhteensä 1358 (tutkimushoitaja, terapeutti, lääkäri).

Pilottitutkimuksen käsikirjoitus on arviointiprosessissa. Pilottitutkimus antoi suuntaviivat kliinisen hoitotutkimuksen suorittamiselle ja käyntien sisällölle.

Rahapelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä tukeva toiminta (sopimustehtävät 3, 4, 7, 9)

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä tuli voimaan 2015. Ehkäpä-hankkeessa tutkittiin rahapelihaittojen kannalta tämän lain vaikutuksia ja toimeenpanoa kolmella eri alueella. Loppuvuonna 2018 ilmestyneessä artikkelijulkaisussa todettiin, että laki tarjoaa aiempaa paremman perustelun ja oikeutuksen ehkäisevälle päihdetyölle. Tulokset osoittavat myös, että ehkäisevän päihdetyön koordinointi ja verkostot edistivät ehkäisevän päihdetyön toteuttamista. Rahapelaamisen arkipäiväisyys ja resurssien niukkuus olivat sen sijaan keskeisiä haasteita. Hankkeesta on ilmestymässä vielä artikkeli rahapeliongelmia koskevasta tietämyksestä, toimintatavoista ja rakenteista.

Raportointivuonna on jatkettu rahapelihaittojen ehkäisyn integroimista ehkäisevään päihdetyöhön Pakka -toimintaa tukemalla, alueiden toimintaa tiedolla ja kehittämistyön ohjaamiseen osallistumalla sekä valtakunnallisen ehkäisevän päihdetyön ohjausryhmän jäsenyyden kautta.

Alueellista rahapeliongelmiin ehkäisyyn ja hoitoon liittyvää työtä on tuettu osallistumalla kehittämistyöpajoihin, konsultointiin ja koulutuksiin. Rahapelihaittatyön integrointia ehkäisevän päihdetyön ohjausrakenteisiin on jatkettu osallistumalla maakunnallisen ehkäisevän päihdetyön asiantuntijoiden työryhmän työskentelyyn. Lisäksi osallistutaan rahapelihankkeiden ohjaus- ja johtoryhmiin sekä toimintojen yhteensovittamiseen tarvittaessa.

Rahapelaamisen puheeksioton, tunnistamisen ja lyhytneuvonnan osaamisen tueksi sote-palveluissa on tuotettu tukimateriaali. Vuodesta 2015 alkaen on kehitetty yhteistyössä sote-ammattilaisten kanssa Suomeen sopivaa toimintamallia rahapelaamisen puheeksiottoon, tunnistamiseen ja lyhytneuvontaan. Mallia on pilotoitu kolmessa vaiheessa eri palveluissa. Toimintamalli valmistui vuonna 2018. Tukimateriaali on taitossa. Lisäksi on tuotettu yhteistyössä eri toimijoiden kanssa toimintamalli ja siihen liittyvä koulutus rahapeliongelmiin varhaiseen tunnistamiseen ja lyhytneuvontaan. Puheeksiottamisen edistäminen on myös ehkäisevän päihdetyön lain ja toimintaohjelman mukaista toimintaa rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen osalta.

Rahapeliongelmiin kohtaaminen sosiaalityössä –tutkimus- ja kehittämishankkeessa on tarkasteltu sosiaalityöntekijöiden tapaa kohdata rahapeliongelmiä. Haastatteluaineistosta (kerätty 2017) on tehty artikkeli ja käsikirjoitus sosiaalityöhön suunnatusta oppaasta.

THL:n aiemmin tuottamista koulutuksista on jatkettu Rahapeliongelmiin kohtaaminen –täydennyskoulutusta sekä tutkintoon johtavaa koulutusta ja markkinoitu verkkoon pelihaittojen ehkäisyyn laaditun maksuttoman itseopiskeluaineiston käyttöä. THL koordinoi tuottamiensa rahapelihaittakoulutusten kouluttajaverkostoja.

Vuonna 2018 jatkettiin Peliklinikan työn kehittämistä osana klinikan yhteistoimintaryhmää. Peliklinikan nykyinen sopimus päättyi vuonna 2018. Sopimukseen 2017–2018 on kirjattu optiovuosi 2019, joka tullaan käyttämään. Vuosien 2020–2023 suunnittelu on käynnistynyt ja kaikki toimijat ovat alustavasti valmiita jatkamaan yhteistyötä. THL:n ja Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCAn yhteistyösopimuksen mukainen raportti Peliklinikan toiminnasta 2018 on erillinen dokumentti.

Vahvaa asiantuntijavaikuttamista eri areenoilla (sopimustehtävät 7, 8, 9)

THL antaa sisäministeriön (SM) pyynnöstä lausuntoja rahapelien pelisäännöistä ja niiden muutosesityksistä. Vuonna 2018 lausuntoja annettiin 10 kpl ja näiden lisäksi osallistuttiin yhteen lausuntomenettelyn korvaavaan kuulemistilaisuuteen sisäministeriössä. Asiantuntijuudelle oli kysyntää myös Arpajaislain uudistamisprosessissa. Tähän liittyen tuotettiin STM:lle pyynnöstä kolme muistioita sekä annettiin asiantuntija-apua sisäministeriölle.

Rahapelitiimin asiantuntijat toimivat jäseninä useissa erilaisissa rahapelialan työryhmissä, kuten esimerkiksi STM:n rahapelien haittariskejä arvioivassa työryhmässä, rahapeliasioiden neuvottelukunnassa sekä Alkoholitutkimussäätiön rahapelivaliokunnassa. Asiantuntijat esiintyivät aiempien vuosien tapaan aktiivisesti kansallisilla ja kansainvälisillä areenoilla (30 alustusta mm. seminaarit, konferenssit) media (20 haastattelua) mukaan lukien.

Kotimaisella ja kansainvälisellä yhteistyöllä on toiminnassa tärkeä sija (sopimustehtävät 2, 3, 8, 9)

STM-THL -puitesopimuksessa korostetaan, että erityistä huomiota tulee kiinnittää tutkimusyhteistyöhön rahapelaamista ja rahapelihaittoja tutkivien tahojen kanssa. THL:llä on tutkimusyhteistyösopimukset Helsingin yliopiston Riippuvuuksien, yhteiskunnallisen sääntelyn ja hallinnan tutkimuskeskuksen (CEACG) sekä Alkoholitutkimussäätiön (ATS) kanssa. Yhteistyön muotoina ovat hankeyhteistyö ja yhteisjulkaisut, tutkimusapurahoitus, yhteiset seminaarit sekä koulutus- ja asiantuntijayhteistyö. Yhteistyötä koordinoidaan THL -vetoisessa tutkimusyhteistyö-ryhmässä. Yhteistyö tuottaa tutkimuksellisten hyötyjen lisäksi huomattavaa tiedon, osaamisen ja asiantuntijuuden kumuloitumista sekä resurssien tehokkaampaa hyödyntämistä.

THL on mukana myös kanadalaisvetoisessa hankkeessa, jonka tarkoituksena on määritellä rahapeliä riskipelaamisen rajat ja saadaan käyttöön niihin liittyvä ohjeaineisto. Tutkijat ylläpitävät aktiivisia yhteistyösuhteita yliopistoihin ja kansainvälisiin tutkijakollegoihin, joiden kanssa kirjoitetaan myös yhteisartikkeleita.

Tiedonvälityksen tavat ja kanavat entistä monipuolisempia (sopimustehtävät 7, 8, 9)

Toimintavuoden 2018 aikana Rahapelitiimin asiantuntijat tuottivat useita blogikirjoituksia, jotka käsittelivät muun muassa raha-automaattien hajasijoittelua, rahapelaamisen motivaatiotekijöitä, ehkäisevän päihdetyön lakia sekä rahapeliongelmiaan avun löytämistä. THL panosti muutenkin toimintavuonna rahapeliaiheen näkyvyyteen sosiaalisessa mediassa ja asiantuntijat tekivät aktiivista viestintää esim. Twitterissä.

Yhteistyössä STM:n, SM:n ja Poliisihallituksen (PoHa) kanssa julkaistiin *Suomalaisen rahapelaamisen tilannekatsaus 2017* -kirja maaliskuussa 2018. Kirja tavoittelee laajaa lukijakuntaa ja kirjasta on tuotettu myös englannin- ja ruotsinkieliset versiot (jälkimmäistä ei vielä julkaistu). Osana kirjan julkistusta järjestettiin myös seminaari otsikolla ”Rahapelihaitat – Yhteinen haaste, jaettu vastuu”.

THL koordinoi Puhutaan rahapelaamisesta -viestintäverkostoa, joka toimii parantaakseen rahapelaamiseen ja rahapelihaittoihin liittyvää julkista keskustelua. Verkosto toteutti syksyn 2018 aikana kansalaisviestintäkampanjan, jonka päämääränä oli tavoittaa etenkin riskitasolla pelaavat nuoret miehet. Kampanjan video, visuaalinen ilme sekä mediajakelu tilattiin mainostoimistolta.

Vuonna 2018 on valmisteltu yhteistyössä STM, STEA (STM), OKM, MMM kanssa edunsaajien yhteistyöhanketta. THL on koordinoinut suunnittelua.

THL:n Rahapelit-verkkosivusto päivitettiin kokonaan syksyn 2018 aikana. Sote-ammattilaisille suunnattu *Pelin merkit* –tukiaineisto uusittiin ja julkaistiin loppuvuonna 2018. Kaikki tukiaineistot ja soveltuvien osien muu aineisto on ollut tarjolla toimijoiden yhteisellä, THL:n koordinoimalla Pelihaitat –osastolla Päihdepäivillä ja Mielenterveysmessuilla.

Alkoholitutkimussäätiö

Apurahat rahapelihaittojen tutkimukseen

Alkoholitutkimussäätiö (ATS) jakoi apurahoja säätiön hallituksen päätöksellä 26.11.2018 kymmenelle hankkeelle yhteensä 253805,00 euroa. Apurahat olivat kaikkien haettavissa avoimessa haussa 1.-30.9.2018 ja hakemusten yhteissumma oli 389456,00 euroa. Saadut hakemukset arvioitiin tieteelliseen laatuun perustuen. Arviointilautakunnan kokoonpano on julkinen ja löytyy Alkoholitutkimussäätiön vuosikertomuksesta. Tiedot tuetuista hankkeista on julkaistu [säätiön verkkosivuilla](#).

Kansainvälinen yhteistyö

Säätiön työvaliokunta myönsi matka-avustuksia koko vuoden aikana yhteensä 14216,00 euroa yhdelletoista tutkijalle. Matka-avustukset käytettiin pääosin rahapelihaittojen tutkimushankkeiden raportointiin kansainvälisissä konferensseissa.

Julkaisut

Säätiön rahoituksella ilmestyi 12 vertaisarvioitua artikkelia kansainvälisessä tiedejulkaisussa sekä viisi muuta julkaisua (ks. liite). Kainulaisen työ osoitti, että vastoin aiempaa käsitystä ravivedossa suurimpia riskejä ottavat kolmikymppiset miehet. Lintosen ym. tutkimus paljasti ongelmallisen rahapelaamisen liittyvän päihteiden ongelmakäyttöön, mutta heikommin kuin päihteet liittyvät toisiinsa. Macey ja Hamarin työ osoittaa tarpeen suunnata huomiota eSports-tapahtumiin liittyvään, kasvavaan ja ainakin osin laittomaan rahapelaamiseen. Sirolan ym. tutkimus osoitti rahapeliverkkoyhteisöjen keskeisen roolin erityisesti ongelmallisesti pelaavien elämässä – tietoa voidaan hyödyntää ehkäisevässä työssä ja hoidossa.

Verkostoyhteistyö

Säätiö osallistui aktiivisesti THL:n ja Helsingin yliopiston rahapelitutkimuksen yhteistyöryhmän toimintaan. Säätiö osallistui Tampereen yliopiston Yhteiskuntatieteiden tiedekunnan Addiktio -jatkokoulutusseminaarin toimintaan ja jatkoi yhteistyötä THL:n ja Helsingin yliopiston organisoiman Peliverkon kanssa.

Säätiö osallistui THL:n Suomalaisten rahapelaaminen 2019 -tutkimuksen ohjausryhmän toimintaan. Säätiön aloitteesta Alkoholi- ja huumetutkijain seura on laajentanut vuonna 2018 seuransa toimialuetta rahapelitutkimukseen.

Rahapelaamisen yhteiskunnalliset hyödyt ja haitat

Säätiö käynnisti keväällä 2017 tutkimushankkeen rahapelaamisen yhteiskunnallisista hyödyistä ja haitoista. Hankkeen ensimmäinen käsikirjoitus *Public health effects of gambling – debate on a conceptual model* on arvioitavana julkaisemista varten korkeatasoisessa kansainvälisessä tiedejulkaisusarjassa.

CEACG: Riippuvuuksien, yhteiskunnallisen sääntelyn ja hallinnan tutkimuskeskus. Helsingin yliopisto.

Monopolifuusion analyysit

Tutkimuksissa tarkasteltiin Suomen rahapeliyhteisöjen yhdistymisprosessin perusteluita politiikka-asiakirjoissa sekä mediateksteissä. Vertailevan analyysin mukaan päätös rahapeliyhteisöjen fuusiosta osoittautui kummankin aineiston perusteella välttämättömäksi ratkaisuksi ulkopuolisten tekijöiden toimesta, jotka tekivät kolmen rahapeliyhteisön yksinoikeusjärjestelmästä ongelmallisen. Tutkimus osoittaa, että rahapelihaittojen ehkäisyn sijaan rahapelituotot näyttivät olleen keskeisessä asemassa fuusioprosessissa.

Suomalainen mediaraportointi rahapelaamisesta 1990–2016

Analyysissa tarkastellaan, millä tavalla rahapelaamisesta on uutisoitu ja miten suomalaisesta rahapelijärjestelmästä on kirjoitettu Helsingin Sanomissa vuosina 1990–2016. Tulosten mukaan rahapelaamisesta käyty julkinen keskustelu on kasvanut tasaisesti 26 vuoden aikana rahapelipoliittisten järjestelmämuutosten myötä. Rahapelijärjestelmän julkisuuskuva muodostuu järjestelmän oikeuttamisen, siihen kohdistuvasta kritiikistä ja monopolin murtumisen uhkakuvapuheiden diskurssien vuorottelusta. Rahapelaamisen yksinoikeusjärjestelmä näyttää taloudellisesti merkittävänä, vakiintuneena ja hyvää tuottavana instituutioon mutta myös ristiriitaisena ja kaksinaismoralistisena järjestelmänä.

Rahapelikysely 2016

Tutkimusta johtaa THL (tulokset THL:n vuosiraportissa), ja siinä tutkitaan rahapelaamista, rahapelihaittoja ja rahapelien markkinointiin liittyviä mielipiteitä Uudellamaalla, Pirkanmaalla ja Kymenlaaksossa.

Monopolivertailu-analyysi

Tutkimuksessa vertailtiin alkoholi- junaliikenne- ja rahapelimonopoleihin liittyvää julkista keskustelua Suomessa vuosina 2014–2018. Analyysi osoittaa ensiksikin Veikkauksen monopolifuusion olevan ainutlaatuinen muihin kotimaisiin monopoleihin verrattuna. Toiseksi analyysi osoittaa, että suomalainen julkinen keskustelu pyrkii vahvaan konsensuksen rakentamiseen eri sidosryhmien välillä. Tämä tapahtuu usein kriittisen keskustelun ja vaihtoehtojen kustannuksella. Tämän takia Veikkauksen monopolipolitiikan ulkopuolinen arviointi ja tutkiminen on ensiarvoisen tärkeää.

Markkinointitutkimuksen analyysi

Tutkimuksessa analysoitiin 45 kv-tutkimusartikkelia ja havaittiin, että rahapelimainonta ja –markkinointi leviää etenkin urheilun kautta myös alaikäisten saataville. Erilainen sponsori- ja muu näkyvyystoiminta on pitkälti sääntelemätöntä, aiheuttaen yleisen rahapelinäkyvyyden. Artikkelit osoittavat, että urheilusponsorointiin on syytä kiinnittää lisähuomiota (vrt. Ruotsi/Kindred/jalkapallo, Kindred ylläpitää mm. kolikkopelit.com-sivustoa suomeksi).

Median voittamistarinat natiivimainoksina

Tutkimuksessa analysoitiin kansainvälisiä rahapelivoittoja koskevia uutisia. Analyysi näyttää, miten rahapelivoitoista kertovat uutiset toimivat niin sanottuina natiivimainoksina ja niiden sisältö on pitkälti yhtenevä rahapeliyhtiöiden tuottamien tiedotteiden kanssa. Analyysi näyttää, että rahapelivoittouutiset korostavat sitä, että rahapelivoiton saajan ovat hyvin tavallisia ihmisiä. Tällainen tarina viestittää, että kuka tahansa meistä voi voittaa ja siten kaikkien kannattaa pelata. Myös taikausko ja todennäköisyyden esittäminen harhaanjohtavalla tavalla olivat tyypillisiä rahapelivoittouutisille. Näistä syistä rahapelivoitto-uutiset toimivat tehokkaana mainontana rahapeleille.

Penningautomatföreningen (PAF)

Tutkimuksessa analysoidaan ahvenanmaalaisen rahapeliyhtiön roolia ahvenanmaalaisessa yhteiskunnassa sekä miten kyseinen rahapelijärjestelmä toimii. Tutkimuksen aineisto koostuu haastatteluista, dokumenttianalyysistä, sekä vuosina 2006–2018 kerätystä media-aineistosta (yli 500 ahvenanmaalaista mediatekstiä). PAFista käydyin julkisen keskustelun sekä uutisoinnin analysoimisen tavoitteena on muodostaa kokonaiskäsitys kyseisestä rahapeliyhtiöstä, jonka tuottoja rahapeliyhtiö Veikkauksen tapaan kanavoidaan yleishyödylliseen tarkoitukseen. Tuloksia ei ole vielä julkaistu, mutta Ahvenanmaalla keskustelu vaikuttaa sisältävän sekä samanlaisia että poikkeavia aiheita kuin manner-Suomessa käyty rahapelimonopolia koskeva keskustelu.

Tampereen kasinohanke

Vuoden 2018 aikana käynnistettiin uusi hanke, joka käsittelee Veikkauksen kasinohanketta. Tutkimus tulee selvittämään kasinotuottajan, Tampereen kaupungin sekä eri sidosryhmien tavoitteita ja potentiaalisia ristiriitoja, sekä arvioida mahdollisia haittoja.

Yksilöön kohdistetun lisenssi-järjestelmän analyysi

Tässä tutkimuksessa on analysoitu rahapelien saatavuuden rajoittamisesta käytyä keskustelua, ml. peli- ja käyttäjätilikohtaiset rajoitukset. Johtopäätöksenä esitetään yksilölisenssiä (vrt. ajokortti), joka olisi käytössä vahvan tunnustautumisen kautta. Tällainen lisenssi ehkäisisi mm. rahanpesua ja voitaisiin tarvittaessa perua. Lisenssin avulla olisi mahdollista kanavoida pelaamista kotimaisille toimijoille, sekä rajata maksusiirtoja.

Rahapelitarjonnan tehtävä ja julkisuuskuva (ns. PubFunc)

Haastatteluihin osallistuneilla (yhteensä 88 henkilöä Helsinki-seudulta) oli ristiriitainen kuva Suomen rahapelitarjonnan tehtävästä ja julkisuuskuvasta. Haastateltavien mielestä Veikkauksen monopoli onnistuu turvaamaan resursseja yleishyödylliseen tarkoitukseen ja siten toteuttaa ensimmäisen yksinoikeusjärjestelmän tehtävistään. Sen sijaan toisessa tehtävässään, haavoittuvien ryhmien suojelemisessa, monopoli epäonnistuu.

Rahapelitarjonnan tehtävä ja julkisuuskuva – tamperelainen osahanke (ns. PubFunc II)

Syksyn 2018 aikana suoritettiin ryhmähaastattelut Tampereella (9 ryhmää, 43 osallistujaa). Tampereen haastatteluita voidaan vertailla pääkaupunkiseudun ryhmähaastatteluihin, ja ne toimivat lähtökohtana Tampere kasinon tutkimukseen. Haastattelut on litteroitu ja niiden analyysi on alkanut.

Vuorovaikutus

CEACG on järjestänyt vuonna 2018 yhteensä neljä yleisötilaisuutta. CEACG järjesti kesäkuussa 2018 NordForsk:n kanssa kongressin Lifestyle diseases-teemalla, paikalla oli 60 osallistujaa eri Pohjoismaista (tutkijaa, terveysalan toimijaa, virkamiestä). Lisäksi keväällä järjestettiin CEACG:in tutkimuksia esittelevä seminaari (Studying society through lifestyle regulation, 24.5.2018), jossa paikalla oli noin 40 henkeä, joiden joukossa mm. STM:n edustus (Hyvinvointi- ja palveluosasto).

Syksyllä järjestettiin kaksi isompaa tilaisuutta, syyskuussa seminaari ”Ketä autat pelaamalla? Rahapelien voittajat ja häviäjät Euroopassa”, joka järjestettiin yhteistyössä Alkoholitutkimussäätiön kanssa. Seminaarissa julkistettiin CEACG-hankkeen kirja ”Gambling policies in European Welfare States”. Seminaariin osallistui noin 65 osallistujaa, joihin lukeutui mm. Veikkauksen, STM ja kansalaisjärjestöjen edustajia sekä tutkijoita. Seminaari sai hyvin medianäkyvyyttä. Joulukuussa CEACG:n järjestämä rahapelijärjestelmän arviointiseminaari (Suomalainen rahapelijärjestelmä muutoksessa – nykytilanne ja tulevaisuus, 14.12.2018) keräsi

yhteen noin 50 osallistujaa, joiden joukossa oli mm. ministeriöiden (STM, SM), Poliisihallituksen, Veikkauksen, kansalaisjärjestöjen ja viranomaisten (esim. KKV) edustajia, sekä rahapelitutkijat sekä HY:stä että THL:stä. Tässä seminaarissa julkistettiin Rahapelitarjonnan tehtävä ja julkisuuskuva Suomessa -hankkeen raportti.

Näiden lisäksi CEACG osallistuu kvalitatiivisen tutkimuksen ryhmään THL:ssa. Sosiologian Ilmiö-blogin kirjoitukset rahapelaamisesta keräsivät noin 1500 lukijaa, ja olivat kyseisen blogin vuoden luetuimpien tekstien joukossa. Lisäksi CEACG:n tutkijat ovat osallistuneet yhteistyönkoordinoitiryhmään mm. THL:n ja PoHa:n edustajien kanssa. CEACG-tutkija Janne Nikkinen kävi rahapelien toimeenpanon arviointiryhmän kuultavana markkinointiin liittyen STM:ssa elokuussa 2018. Michael Egerer osallistui Pelirajat'on seminaariin (15.12.18) asiantuntijana kertoen mm. PubFunc -hankkeen tuloksista.

CEACGin tutkimukset ovat vuoden 2018 aikana saaneet paljon näkyvyyttä mediassa, ja CEACGin tutkijat ovat antaneet useita haastatteluita eri medioille.

Peliklinikka

Peliklinikka on erityisesti rahapeliongelmiin erikoistunut palvelukokonaisuus www.peliklinikka.fi. Vuonna 2018 Peliklinikan palvelukokonaisuudesta on pykälän 52 mukaisella THL:n ja Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Soccan välisellä yhteistyösopimusrahoituksella toteutettu Peliklinikan toiminnan ja sidosryhmien koordinaatiota, kehittämistyötä sekä Peliklinikan aineistoihin kiinnittyvää tutkimusta:

Peliklinikan toiminnan ja sidosryhmien koordinaatio

- Peliklinikan palvelukokonaisuuden johtaminen (Corinne Björkenheim, Inka Silvennoinen³), Peliklinikan yhteistoimintaryhmän, työsuojeluryhmän sekä Peliklinikan toimitilaan liittyvien asioiden koordinaatio, Peliklinikan avohoidon ja projektisihteerin lähiesimies-tehtävät
- Peliklinikan uutiskirjeiden toimittaminen yhteistyössä Peluurin ja Tiltin viestinnän kanssa, THL:n toteuttaman Rahapelikysely 2017- tutkimuksen koordinaatio Peliklinikalla ja osallistuminen THL:n rahapelikyselyn toimeenpanoryhmään
- Osallistuminen Takuusäätiön ja Marttaliiton Rahat Riittää -hankkeen ohjausryhmään sekä osallistuminen Helsingin Pakka -ohjausryhmän toimintaan

Kehittäminen

- Puheeksioton, tunnistamisen ja lyhytneuvonnan kehittäminen yhteistyössä THL:n kanssa. Tuotokset: koulutusmateriaalit, opas, järjestetyt koulutukset
- Avohoidon aineistokeruun uudistaminen, työ jatkuu
- Työnjaon selkiyttäminen peruspalvelujen, erityispalvelujen ja Peliklinikan välillä työkokoukset, mallinnus, työ jatkuu
- Yhteistyö Vanajan vankilan sekä Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimiston kanssa. Tuotokset; koulutukset, valtakunnallinen mallinnus sekä rahapeliongelman tunnistamisen, puheeksioton ja lyhytneuvonnan sisällyttäminen tulevaan yhdyskuntaseuraamus- toimistojen ja vankiloiden yhteiseen tietojärjestelmään
- Peliklinikan monitoimijamallin kehittäminen -hanke 2017–2018 (tuotokset: työpajat koko henkilöstölle ja johtajille sekä mm. Sininauhaliiton Restart-hankehakemus (haitallisesti digipelejä pelaavien tukemiseen tarkoitettun ohjelman kehittämiseen), jolle myönnettiin STEA-avustus vuosille 2019–2021), raportointi, mallin kuvaus Työsuojelurahastolle.
- BBGS (A Brief Biosocial Screen for Detecting Current Gambling Disorders Among Gamblers in the General Household Population) ja PGSI (Problem Gambling Severity Index) -mittareiden sisällyttäminen Apotti- järjestelmään (Apotti on laaja-alainen sosiaali- ja terveydenhuollon muutoshanke, jonka keskeisenä tavoitteena on alueellisesti yhtenäinen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä), Apotti-kokoukset, työ jatkuu

³ Peliklinikan muiden esimiesten (Silvennoinen, Kämppi, Ränninranta) palkkaus- ja henkilöstökuluja ei ole katettu pykälän 52 mukaisella THL:n sopimusrahoituksella.

Liite 1: Julkaisut 2018

¹THL Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

²ATS Alkoholitutkimussäätiö

³CEACG Riippuvuuksien, yhteiskunnallisen sääntelyn ja hallinnan tutkimuskeskus

⁴PELIKLINIKKA

Vertaisarvioidut tieteelliset artikkelit

Artikkelit kirjassa:

³ Egerer M, Marionneau V & Nikkinen J (Eds). *Gambling Policies in European Welfare States - Current Challenges and Future Prospects*. London: Palgrave Macmillan, 2018.

<https://www.palgrave.com/la/book/9783319906195>

¹ Järvinen-Tassopoulos J & Eräsaari R. Conceptions of Common Good. pp. 259–274.

DOI: 10.1007/978-3-319-90620-1_14

https://www.researchgate.net/publication/326035109_Conceptions_of_the_Common_Good

^{2,3} Marionneau V & Berret S. Gambling for the State: Collection and Redistribution of Gambling Proceeds in France.

³ Nikkinen J, Egerer M & Marionneau V. Introduction: Gambling regulations and the use of gambling revenues in European welfare states.

³ Marionneau V, Nikkinen J & Egerer M. Gambling for European Welfare: Conclusion: Justifications, alibis, and the Common Good.

^{2,3} Sulkunen P, Babor T, Cisneros-Örnberg J, Egerer M, Hellman M, Livingstone C, Marionneau V, Nikkinen J, Orford J, Room R, Rossow I. (2018) *Setting Limits. Gambling, science and public policy*. Oxford University Press.

^{1,4} Castrén S, Heiskanen M, Salonen AH. Trends in gambling participation and gambling severity among Finnish men and women: cross-sectional population surveys in 2007, 2011 and 2015. *BMJ Open* 2018. <https://bmjopen.bmj.com/content/8/8/e022129.full>.

¹ Littler A & Järvinen-Tassopoulos J. Online Gambling, Regulation, and Risks: A Comparison of Gambling Policies in Finland and the Netherlands. *Journal of Law and Social Policy* 30 (2018): 100–126.

<https://digitalcommons.osgoode.yorku.ca/jlsp/vol30/iss1/6>

¹ Raisamo S. Harm caused by gambling among non-problem gamblers: Is a whole-of-population approach undervalued? *Scandinavian Journal of Public Health* 2018; 46:503–504.

<https://doi.org/10.1177/1403494817744073>

¹ Salonen AH, Kontto J, Perhoniemi R, Alho H, Castrén S. Gambling expenditure by game type among weekly adult gamblers. *BMC Public Health* 2018; 18:697.

<https://doi.org/10.1186/s12889-018-5613-4>

¹ Selin J, Pietilä E & Kesänen M (2018). Rahapelihaittojen ehkäisyn paikallinen toimenpide ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä koskevan lain jälkeen. *Yhteiskuntapolitiikka* 83 (5-6).

<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2>

- ² Kaakinen M, Sirola A, Savolainen I, Oksanen A: Shared Identity and Shared Information in Social Media: Development and Validation of the Identity Bubble Reinforcement Scale. *Media Psychology*, <https://doi.org/10.1080/15213269.2018.1544910>
- ² Kainulainen T: A new measure of risk-taking in gambling. *International Gambling Studies* <https://doi.org/10.1080/14459795.2018.1526312>
- ² Macey J, Hamari J: eSports, skins and loot boxes: Participants, practices and problematic behaviour associated with emergent forms of gambling. *New media & society* 1–22/2018. <https://doi.org/10.1177/1461444818786216>
- ² Majuri J, Joutsa J, Arponen E, Forsback S, Kaasinen V: Dopamine synthesis capacity correlates with mu-opioid receptor availability in the human basal ganglia: a triple-tracer PET study. *NeuroImage* 2018;183:1–6. (E-pub 2018 Aug 2). <https://doi.org/10.1016/j.neuroimage.2018.07.069>
- ² Oinio V, Sundström M, Bäckström P, Uhari-Väänänen J, Kiianmaa K, Raasmaja A, Piepponen P: Amphetamine primes enhanced motivation toward uncertain choices in rats with genetic alcohol preference. *Psychopharmacology*, <https://doi.org/10.1007/s00213-018-4847-2>
- ² Oksanen A, Savolainen I, Sirola A, Kaakinen M: Problem gambling and Psychological Distress: a cross-national perspective on the mediating effect of consumer debt and debt problems among emerging adults. *Harm Reduction Journal* 2018, 15:45 <https://doi.org/10.1186/s12954-018-0251-9>
- ² Savolainen I, Kaakinen M, Sirola A, Oksanen A: Addictive behaviors and psychological distress among adolescents and emerging adults: A mediating role of peer group identification. *Addictive Behaviors Reports*, 7, 75–81. <https://doi.org/10.1016/j.abrep.2018.03.002>
- ² Savolainen I, Kaakinen M, Sirola A, Oksanen A: Peer Group Identification as Determinant of Youth Behavior and the Role of Perceived Social Support in Problem Gambling. *Journal of Gambling Studies* <https://doi.org/10.1007/s10899-018-9813-8>
- ² Sirola A, Kaakinen M, Oksanen A: Excessive gambling and online gambling communities. *Journal of Gambling Studies*, <https://doi.org/10.1007/s10899-018-9772-0>
- ² Suhonen N, Saastamoinen J, Kainulainen T, Forrest D: Is timing everything in horse betting? Bet amount, timing and bettors' returns in pari-mutuel wagering markets. *Economics Letters*, 173, 97–99. <https://doi.org/10.1080/14459795.2016.1232433>
- ²³ Heiskanen M & Egerer M. (2018). The Conceptualization of Problem Gambling in Social Services: Email Interviews with Finnish Social Service Directors. *Nordic Social Work Research*. DOI:10.1080/2156857X.2018.1426625 <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/2156857X.2018.1426625>
- ³ Marionneau V & Nikkinen J. Market cannibalization within and between gambling industries. *Journal of Gambling Issues* 37. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/232091/3988_5232_3_PB.pdf?sequence=1
- ²³ Marionneau V, Kankainen V: Beneficiaries of gambling and moral disengagement. *International Journal of Sociology and Social Policy* 38(7-8):578–591.
- ²³ Egerer M, Kankainen V & Hellman M. (2018) Compromising the public good. Civil society

as beneficiary of gambling revenue. *Journal of Civil Society* 14(3):207–221.
<https://tandfonline.com/doi/full/10.1080/17448689.2018.1496306>

³ Bujalski M, Hellman M, Moskalewicz J, Beccaria F, Rolando S. (2018) Depoliticising addiction: Who gets to speak in European press reporting, 1991–2011? *Nordic Studies on Alcohol and Drugs* 35(1): 52–68.

Muut vertaisarvioimattomat tieteelliset kirjoitukset, kirjat ja kokoomateokset

¹ *Suomalaisen rahapelaamisen tilannekatsaus 2017*. Järvinen-Tassopoulos, J (toim., yhteistyössä STM, SM, Poha ja THL). 2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-934-7>

¹ Käännös: State of Play 2017 - A review of gambling in Finland. Järvinen-Tassopoulos, J (ed) <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-937-8>

² Matilainen R: ”Että oikeastaan minä käytin sen voittosumman hyvin”: Rahapelaamalla kuluttajakansalaiseksi 1900-luvun jälkipuoliskon Suomessa. Teoksessa *Kulutus ja talous – näkökulmia yhteiskunnan muutokseen*, Autio, Minna, Kylkilahti, Eliisa, Autio, Jaakko & Pantzar, Mika (toim.). Taloustieteen osaston julkaisuja. Department of Economics and Management & the Consumer Society Research Centre, University of Helsinki, 89–101.

³¹ Egerer M, Alanko A, Hellman M, Järvinen-Tassopoulos J, Koivula P & Lerkkanen T (2018). Rahapelitarjonnan tehtävä ja julkisuuskuva Suomessa. Haastattelututkimus rahapelipoliittisista mielipiteistä. Helsinki: Unigrafia. <https://blogs.helsinki.fi/hu-ceacg/files/2018/12/Rahapelitarjonnanteht%C3%A4v%C3%A4julkisuuskuvasuomessa.pdf>

¹²³ Salonen AH, Hellman M, Latvala T, Castrén S. Gambling participation, gambling habits, gambling-related harm, and opinions on gambling advertising in Finland in 2016. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 2018, pp.1–20. DOI:10.1177/1455072518765875
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1455072518765875>

¹ Selin J. Suomen rahapelipolitiikan suhteesta EU-oikeuteen. *Oikeus* 2018, 47 (1), 96–103.
<https://www.edilex.fi/oikeus/18702> (tunnusten takana)

¹⁴ Selin J, Raisamo S, Heiskanen M & Toikka A. Onko hajasijoitettujen rahapeliautomaattien suhteellinen määrä suurempi sosioekonomisesti haavoittuvilla asuinalueilla? *Yhteiskuntapolitiikka*, 2018, 83 (3). <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201803206094>

² Lintonen T, Nevalainen J, Latvala T: Miten alkoholin riskikäyttö, muiden päihteiden ja tupakkatuotteiden käyttö sekä rahapelaaminen liittyvät toisiinsa? Teoksessa Mäkelä P, Härkönen J, Lintonen T, Tigerstedt C, Warpenius K (toim.): *Näin Suomi juo - Suomalaisten muuttuvat alkoholinkäyttötavat*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki, 78–88.

⁴ Heiskanen, M. (2018). Talous- ja velkavaikeuksien kohtaaminen rahapeliongelmassa auttavissa tuki- ja hoitopalveluissa. Peliklinikka. <http://peliklinikka.fi/wp-content/uploads/2018/01/Talous-ja-velkavaikeuksien-kohtaaminen-rahapeliongelmassa-auttavissa-tuki-ja-hoitopalveluissa-Maria-Heiskanen-2018.pdf>

Suurelle yleisölle ja ammattiyhteisölle suunnatut julkaisut ja kirjoitukset

¹ Pelin merkit: Tietoa rahapeliongelmasta työssään peliongelmiä kohtaaville (uusittu painos)
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-141-6>

¹⁴ Björkenheim C, Castrén S, Jaakkola T, Kesänen M, Pietilä E, Ränninranta R, Saariluoma O ja Wuorio S (2018). Rahapelaaminen puheeksi – Puheeksiotto, tunnistaminen ja lyhytneuvonta. Pelihaitat – Tukiaineisto. THL (taitossa).

¹ Järvinen-Tassopoulos, J. WHO osoittaa kiinnostusta rahapelihaittoihin. *Ehkäisevän päihdetyön uutiskirje* 3/2018. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ajankohtaista/ehkaisevan-paihdyon-uutiskirje/3/2018/who-osoittaa-kiinnostusta-rahapelihaittoihin>

¹ Kesänen M & Selin J. Rahapelihaittojen ehkäisy osana ehkäisevää päihdetyötä. Tiedä ja toimi, THL 2018. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201802163465>

¹ Gambling Research Exchange Ontario (GREO). Research Snapshots: Exploring gambling harms and game types in Finnish adult gamblers, May 29, 2018. Kirjoitettu artikkelin pohjalta: Castrén S, Kontto J, Alho H, Salonen AH (2017). The relationship between gambling expenditure, socio-demographics, health-related correlates and gambling behaviour—a cross-sectional population-based survey in Finland. *Addiction*. doi.org/10.1111/add.13929
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/add.13929>

¹ Salonen AH & Castren S. Finland. Update from AFINet (Addiction and the Family International Network) members. *AFINet Newsletter*, May 2017, Issue #8.

¹ Gambling Research Exchange Ontario (GREO). Research Snapshots: Review of instruments best suited to assess youth gambling, May 1st 2018. Edgren ym. 2016 kirjoittaman artikkelin pohjalta.
[http://www.greo.ca/Modules/EvidenceCentre/files/Edgren%20et%20al%20\(2016\)_Reliability%20of%20instruments%20measuring%20at-risk%20and_Final.pdf](http://www.greo.ca/Modules/EvidenceCentre/files/Edgren%20et%20al%20(2016)_Reliability%20of%20instruments%20measuring%20at-risk%20and_Final.pdf)

² Savolainen I: How Peer Group Identification Affects Addictive Behaviors In Youths. *Science Trends* Apr 4 2018. <https://sciencetrends.com/how-peer-group-identification-affects-addictive-behaviors-in-youths/>

²³ Kankainen V. (2018). Kommentti: Mitä tapahtuu Veikkauksen rahoittamalle toiminnalle, jos pelituotot pienenevät? *Sosiologinen media Ilmiö* 23.10.2018.
<https://ilmiomedia.fi/artikkelit/kommentti-mita-tapahtuu-veikkauksen-rahoittamalle-toiminnalle-jos-pelituotot-pienenevat/>

² Oksanen A: Pikavippiongelmiin tarvitaan ratkaisuja. *Maaseudun tulevaisuus*, 1.10.2018, s. 10.

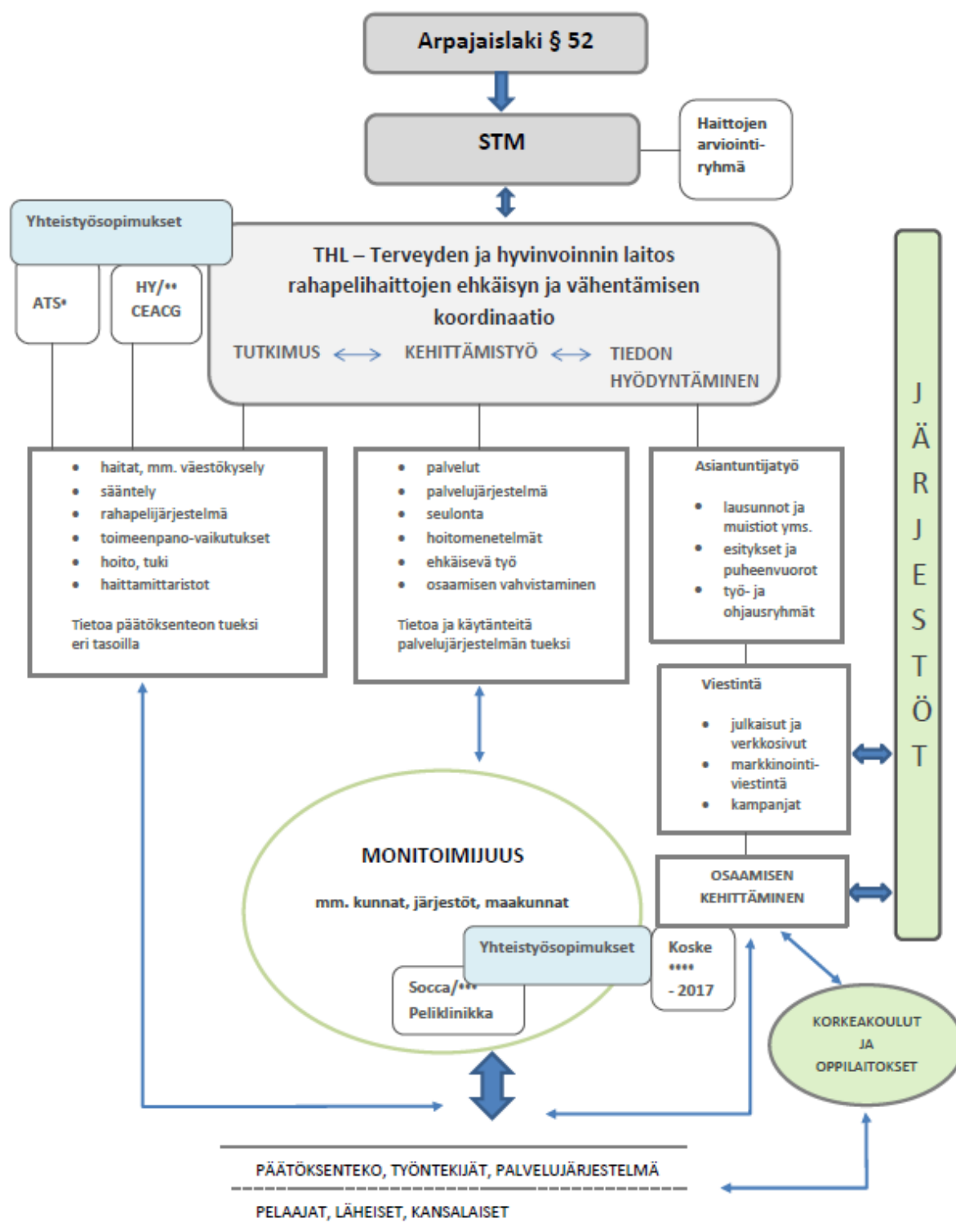
³ Egerer M (2018). Hyvikset ja pahikset – eli mistä rahapelituottojen eturistiriidoissa ei ole kyse. *Sosiologinen media Ilmiö* 15.10.2018. <https://ilmiomedia.fi/yleinen/mista-rahapelituottojen-eturistiriidoissa-ei-ole-kyse/>

³ Egerer M. (2018). Good and bad people, or what vested interests are not about. (06/11/2018) *Discover Society*. <https://discoversociety.org/2018/11/06/good-and-bad-people-or-what-vested-interests-are-not-about/>

- ³ Hellman M (9.4.2018) Vad är folkhälsa i Norden? popNAD web site.
<https://nordicwelfare.org/popnad/blogg/vad-ar-folkhalsa-i-norden/>
- ³ Hellman, M (2018) Kulutusideologia ruokkii riippuvuusongelmia. Sosiologinen media Ilmiö 12.11.2018. <https://ilmiomedia.fi/yleinen/kulutusideologia-ja-riippuvuus/>
- ³ Hellman M. (2018) Konsumtionsideologins accelererande vilshet. Vad kan vi lära oss av ludomani, narkomani och kleptomani? Nya Argus 111 (5-6). <http://www.kolumbus.fi/nya.argus/>
- ³ Nikkinen, J. (2018). Rahapelaaminen ja rahavirrat – mitä niistä pitäisi ajatella? Sosiologinen media Ilmiö 19.10.2018. <https://ilmiomedia.fi/yleinen/rahapelaaminen-ja-rahavirrat-mita-niista-pitaisi-ajatella/>
- ³ Marionneau V & Nikkinen J (2018). Market cannibalization between and within gambling industries. 23.3.2018. CAMH Problem Gambling Institute of Ontario (Canada) blog. <https://learn.problemgambling.ca/blog/Lists/Posts/Post.aspx?ID=8>
- ¹ Hagfors H, Salonen AH. Mikä rahapelaamisessa kiehtoo? THL-blogi 27.11.2018. <https://blogi.thl.fi/mika-rahapelaamisessa-kiehtoo/>
- ¹ Kesänen M: Avun löytäminen rahapeliongelmaan vaatii usein etsivän taitoja. THL-blogi 20.8.2018. <https://blogi.thl.fi/avun-loytaminen-rahapeliongelmaan-vaatii-usein-etsivan-taitoja/>
- ¹ Raisamo S & Selin J. Rahapeliautomaatteja on eniten sosioekonomisesti haavoittuvilla asuinalueilla. THL-blogi 20.3.2018. <https://blogi.thl.fi/rahapeliautomaatteja-on-eniten-sosioekonomisesti-haavoittuvilla-asuinalueilla/>
- ¹ Selin J & Kesänen M: Laki tukee ehkäisevää päihdetyötä kunnissa. THL-blogi 30.11.2018. <https://blogi.thl.fi/laki-tukee-ehkaisevaa-paihdyota-kunnissa/>

Liite 2: Arpajaislain § 52 nojalla rahoitettu toiminta 2016–2019

Arpajaislain § 52 nojalla rahoitettu toiminta 2016–2019

*Alkoholitutkimussäätiö, **Helsingin yliopisto/ Centre for Research on Addiction, Control and Governance, *** pk-seudun ja**** Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus